

Karácsony utáni vasárnap

► Gal 4,1–7

Krisztus evangéliumának örökösei vagyunk

Egy mostoha ünnep

Mostoha, mert a szentestével kezdődő hosszú, nehéz és fárasztó három nap után, óév előtt még ez a vasárnap is beékelődik az ünnepek sorába. Valójában még mindig a közénk született, testté lett Istent ünnepeljük. Az *Agenda* főcíme még mindig Immanuel, alcímként pedig *a békességet teremtő Isten szerepel*. A korai keresztény gyakorlatban Simeon ünnepe ez, amely az evangéliumban meg is jelenik előttünk. Lk 2,33–40-ben Simeon prófécijáról és Anna történetéről olvashatunk. A nap mottója pedig Lk 2,29–30 simeoni mondata: „*Most bocsátod el, Uram, szolgádat beszéded szerint békességgel, mert meglátta szemem üdvösségedet.*”

A Galatákhöz írt levél

Az üdvösség meglátása nem is olyan egyértelmű dolog, ha a Galata levél egészére tekintünk. A textusként kiragadott szakasz ugyanis nem elegendő a megértéshez. Látnunk kell, hogy ez egy polemizáló levél. Pál az egyetlen, igaz evangélium ügyét tartja szem előtt, s egyrészt vitába száll annak a számunkra kissé homályos csoportnak a tanításával, akik a galaták közé férkőzve egy „másik” evangéliumot kezdtek el hirdetni a levél ál-

tal megszólított, elsősorban görög háttérű pogányokból lett keresztény gyülekezetnek, másrészt pedig igyekeznek a galaták számára felvázolni az evangéliumi szabadság útját.

Pál tehát polemizál, vitába száll a törvényt elsősorban a körülméltékedés elvárásának kérdés-körén keresztül bemutató, láttató – valószínűleg zsidó háttérű – csoporttal, akik eltérítették a galatákat nem egyszerűen Páltól, hanem az egyetlen evangéliumtól. Egyrészt apostolságát bizonyítja, majd teológiai érvekkel próbálja meggyőzni olvasóit s megértetni velük az evangélium lényegét. Pál teológiájának középpontjában fontos szerepet játszik az, hogy az Istenhez köthető események nem véletlenszerűek, hanem egy, az Úr által meghatározott üdvtörténet eseményei, melyben mind a törvénynek, mind az evangéliumnak jól elkülöníthető szerepe van. A törvény a nevelőnk Krisztusig gondolatával a Tóra időben meghatározott szerepére mutat rá, s az üdvkorszak egy új eseményére, mely a testté lett Krisztusban következik be. Ez az esemény nem felülírja, csak megvilágítja a törvénynek az emberiség életében betöltött szerepét. Ugyanakkor Pál a világ elemeit is megemlíti mint a pogány háttérű galaták világszemléletét meghatározó gondolatot. Mintha párhuzamot vonna a zsidó értelmezésű törvény és a görög értelmezésben megjelenő világszemlélet között, ami tulajdonképpen a világi elemek

általi meghatározottságról, vagyis alávetettségről, szolgaságról szól.

Textusunk a fontos páli érvelések sorába illeszkedik. Egy szemléletes kép, amelyet pogányok és zsidók egyaránt érthetnek, hiszen a gyámok alá vetett kiskorú örökös példáján keresztül mutatja be, helyezi el az evangélium talaján álló keresztény közösség tagjait.

Így aztán ez a kép egy lényeges kérdést rögtön fel is vet számunkra, amely mentén akár a prédikáció irányában is elindulhatunk: a mi gyülekezeteink hol állnak az evangélium tartalmához viszonyítva?

Kiskorúak, a világ elemei és az idők teljessége

A görögben több szóval is meghatározható a gyermek fogalma. Gal 4,1-ben a νήπιος szerepel, amely eredeti jelentése szerint azt a tapasztalatlan, éretlen, kiskorú egyént jelöli, aki még beszélni sem tud. Itt sokkal inkább a jogi értelemben vett nagykorúság ellentétéről beszélhetünk. Vagyis érthető módon gyámra és gazdasági ügyintézőre van bízva mind az ő személye, mind az öröksége, akik az apa által meghatározott ideig, a nagykorúságig képviselik az érdekeit. A kiskorú nem különbözik a rabszolgától, vagyis hiába az örökség, még nem tud önállóan élni vele. Nem a rabszolgalétre, sokkal inkább a kiszolgáltatottságra utal a páli példa.

Fontos gondolat jelenik meg a már fent említett „világ elemeinek” alávetettsége kérdésében Gal 4,3-ban. A στοιχεῖα alapelemeket jelent, a görög gondolkodásban a meghatározó őselemek (föld, tűz, víz, levegő) összefoglaló meghatározásaként is értelmezhető, de jelenti azt az alapvető rendet és mozgatóit is, mely által a világ létezése is meghatározott rend alatt áll. Voltaképp a természet rendjét és elemeit takarja. A kiskorúság tehát ebben az értelmezésben azt is jelenti, hogy még ezekre bízunk magunkat, nem a feltettük álló Istenre, aki mindezt létrehozta. A po-

gánykereszténységnek ez a kiindulópontja. Pál értelmezésében Krisztus ettől a kiszolgáltatottságtól szabadít meg.

τὸ πλήρωμα τοῦ χρονοῦ – ‘az idők teljességében’ kifejezéssel Pál arra utal, hogy egyfajta új korszakba lép az emberiség, hiszen megjelenik Krisztus, aki asszonytól született, hogy kiváltsa az emberiséget a szolgaságból, azaz a törvénynek, illetve a világ alapelemeinek való alávetettség állapotából.

Szolgából így leszünk Isten fiai, vagyis örökösök, ami Isten akaratából történik meg, nem törvény által, nem cselekedeteink érdeme miatt, hanem mert Isten ígéreteit beteljesíti rajtunk.

A prédikáció felé vezető gondolatok

Le a mázzal!

Elérkezett az ideje, hogy azt a mázat, amely a világból ráragad a karácsony ünnepére, most levakarjuk. Most nem az idilli történet áll előttünk, nem a betlehemi jászol, nem a keletről érkezett asztrológusok, mágusok királlyá oldódó képe torzítja el a látásunkat, hanem az a kérdés kerül az ünnep középpontjába, hogy miért. Mi célból történik a testté létel? Most nem az esztétikum, nem a megható pillanatok, nem a gyermekek, unokák szereplése lényeges, hanem egy húsbavágó kérdés: a világ sokféle torzító hatása mögött meglátjuk-e a Krisztus-esemény valódi tartalmát?

Az evangéliumi lekción Simeonja és Annája jó példaként áll előttünk. Ők a helyükön vannak. Pontosan ott és akkor, amikor és ahol lenniük kell, hogy létrejöhessen a találkozás a megígért Messiással. Ők sem egy idilli képet látnak, nem pusztán egy kisgyermeket, hanem sokkal többet annál. A valóságot látják. A pogányok világosságát és a választott nép dicsőségét találják meg a gyermek Jézus személyében, aki sokak elesésére és felemelésére rendeltetett (Lk 2,32.34). Mi is a helyünkön vagyunk? Pontosan értjük és látjuk

Krisztus szerepét az életünkben, a gyülekezetünk életében, a világban? Helyesen értjük és látjuk az evangéliumot, biztos alapokon nyugszik a hitünk, vagy bármikor megtéveszthetőek vagyunk, akár a galaták, akiket valami „másik” evangéliummal elbódítottak?

Veszélyforrások

A Galata levél tanúsága kétféle veszélyforrástól próbálja óvni a gyülekezetet. Az egyik a törvényeskedés, a másik a szabadsággal való visszaélés. Ez utóbbira majd Gal 5-ben találunk választ, ahol nem törvényeket olvashatunk, de az evangéliumi szabadságból fakadó jellemzőkre kapunk útmutatást, mert az evangélium útja nem egyszerűen hitet vagy cselekedeteket, hanem életmódot jelent, az élet teljes átadását Istennek.

Egyesek azonban a mózesi törvények szigorú megtartásában és megtartatásában ragadták meg a lényegét. Nem törődtek a pogány háttérből fakadó hiányosságokkal, sem azzal a ténynyel, hogy éppen a sorsnak való kiszolgáltatottság béklyóiból, a teremtményekbe vetett tévhittekből szabadulva találtak rá Krisztusra, benne váltak szabadabbá, egyik szolgaságból egy másfajta szolgaság felé terelték a galaták gyülekezetét. Ma is kívülről, „egyházi” beágyazottság hiányából, gyökértelenségéből érkeznek gyülekezezeinkbe. Sokaknak nincs kellő ismerete, nincs elég kapaszkodója, de valamit megláttak a keresztény életútban, ami szimpatikus, ami vonzó. A világ romlását érzik. Vagy talán a hiányt érzik, amely rendezetlen életükből fakad: összetört házasságokból, elhagyott vagy elhanyagolt gyermekként, kiéve, tanácstalanul, életcélok megfogalmazása nélkül, elrontott, eldorbézolt fiatalsággal, kiszolgáltatottan érkeznek meg Krisztus egyházához. S mit találnak? A kegyelem evangéliumát? Az értük született Megváltót vagy törvényeket, számukra idegen hagyományokat, teológiai szakszavakat, erkölcsi fölényeskedést, netán számonkérést azok részéről,

akik magukat mély hitű, mélyen meggyökerezett jó evangélikusoknak tartják vagy láttatják? Mert bizony jó valahová tartozni, ahol azt érezzük, hogy rend van, cél van, közösség van. Egy összehant vagy éppen szétszakadt élettel érkezve még az is jó, ha megmondják nekünk, mit kell tennünk, ha szabályokat állítanak elénk. Egy ideig még tetszik is az ilyen kapaszkodó, míg az útmutatások, szabályok rabbá nem tesznek, míg elvárassá nem válnak, melyek áthágását nem tűri el a gyülekezet.

Keresztény közösségeinket mindig is fenyegette az a veszély, hogy jó keresztényekre, igaz hívekre és rossz keresztényekre, gyenge hitűekre osztjuk fel a közös teret. A megváltáshoz vezető utat hajlamosak vagyunk cselekvésekhez és cselekvési kényszerekhez kötni. S ha már lúd, legyen kövér: követeljük is meg a cselekvést, mintha a megváltás kritériuma volna. Aztán persze kérjük számon, legyen a mérce.

Kiskorúságból nagykorúságba

Pál válasza erre: olyanok vagyunk mindannyian, akár görögök, akár zsidók vagy akár generációs gyökerekkel rendelkező keresztények és gyökértelenségéből érkezők, mint a rabszolgák, mint az örökösök, akik még kiskorúak, még cselekvés-képtelenek, akik felett gyámok és intézők munkálkodnak, míg nagykorúvá nem leszünk. Ez a nagykorúságunk viszont nem egy elért életkorban teljesedik be, hanem akkor, amikor az Atya elrendeli, vagyis nagykorúságunkat, megváltásunkat, üdvösségünket nem a bölcsességünk, nem a cselekedeteink alapján nyerjük el, hanem kizárólag az Atya akaratából, amikor és ahogyan ő jónak látja és meghatározza!

Míg kiskorúak vagyunk, ki vagyunk szolgáltató a világnak, a bűnnek, az erkölcsi lazaságnak vagy éppen eltúlzott, üdvösnek tartott szabályrendszereknek.

Krisztus e világba születése így nyer értelmet. Az üdvtörténet legfontosabb eseménye, amelynek rendelt ideje van. Bármilyen irányult-

ságú a kiszolgáltatottságunk, bárminek legyünk rabszolgái, Jézus Krisztus azért érkezett, hogy élete váltságművével felszabadítson, megváltson. A fiúság pedig azt jelenti: sokkal magasabb rangra emel, örökösévé tesz. Az örökség pedig kötelez bennünket. A kiskorúságból csak a nagykorúság felé vezet az irány, nincs visszaút. Ha egyszer az evangéliumot elfogadtad, befogadtad, életed részévé tetted, akkor többé már nem vagy szolga. Isten adoptált bennünket Krisztus érdemei miatt. Ő, az igaz örökös visz be magával bennünket is az örökségbe. A szívünk mélyén pedig megjelenik a mindezek felett érzett öröm, a fiúság elfogadása, amely által kiáltjuk: Abbá, Atya!

Felhasznált irodalom

- BALLA Péter 2009. *Pál apostol levele a galáciabeliekhez*. Keresztyén Ismeretterjesztő Alapítvány, Budapest.
- CSERHÁTI Sándor 1982. *Pál apostolnak a galáciabeliekhez írt levele*. Evangélikus Sajtóosztály, Budapest.
- HAFENSCHER Károly 2010. *Liturgika. A keresztény istentisztelet protestáns megközelítésben, ökumenikus szellemben*. Luther Kiadó – Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzene Tanszéke, Budapest.
- JÁNOSSY Lajos 2008. *Az egyházi év útmutatása*. Fraternitás, Veszprém.
- SZÉLL Bulcsú 1997. Fordulópont – Krisztussal. In: Szabó Lajos – Korányi András – Joób Máté – Kendei-Kirchknopf Péter (szerk.) 1997. *Keresztmetszet*. Teológiai Irodalmi Egyesület, Budapest.

■ KŐSZEGHY MIKLÓS